

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | **2•2018**

TRULS HORVEI

«En dikter må
ha brannså»

Side 6

JAN ERIK VOLD

Kan en stor dikter
skrive en dårlig
diktlinje?

Side 14

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

ROLF JACOBSENS VENNER

Skappels gate 2
2317 Hamar

rolf-jacobsen.no

Styret:

Gunnar Brox Haugen (leder)
Hanne Lillebo (nestleder)
Jan Erik Haug (kasserer)
Tore Stenersen (sekretær)
Anne Lillevold Jacobsen (styremedlem)
Harald Bergh (varamedlem)
Cecilie Werner Erichsen (varamedlem)

SIGNALER

Redaksjonen:

Gunnar Brox Haugen
Hanne Lillebo
Tore Stenersen

Design: Tweed
Trykk: Printex
Opplag: 300

Redaksjonen takker de som har bidratt
til dette nummeret av *Signal*.

Stoff til neste nummer må være sendt
redaksjonen innen 1. mars:
post@rolf-jacobsen.no

Logoen til Rolf Jacobsens Venner er basert
på Tom Gundersens tresnitt fra 1994.

INNHold

- 3 Lederen har ordet
- 4 Mitt Rolf Jacobsen-dikt:
Sigrid Brox Haugen velger
«Bussene lengter hjem»
- 6 Truls Horvei:
«En dikter må ha brannså»
- 10 Truls Horvei:
Å møte en dikter med brannså
- 12 Salg av bøker og plakater
- 14 Jan Erik Vold:
Kan en stor dikter skrive
en dårlig diktlinje?
- 16 Endre Ruset:
Fra RJ7 til BB7 og *Olav H. og eg*
- 18 Levi Henriksen:
En sørstatsforfatter fra Hedmark
- 20 Notiser
- 21 Festivalnytt
- 22 Ørnulf Ranheimsæter:
Pavane

Følg Rolf Jacobsens Venner på **facebook!**

LEDEREN HAR ORDET

Litt tilfeldig og i tolvte time kom vi i
venneforeningen over informasjon
om at Hamar kommune skulle felle de
fire svære lindetrærne i Lille Strand-
gateparken, rett utenfor Rolf Jacobsens
leilighet i Skappels gate 2. Vi aksjonerte
umiddelbart og fikk til et møte med de
ansvarlige i kommunen. To av trærne
var friske, det var først og fremst disse
vi ønsket å redde. I tråd med en tidligere
overenskomst mellom kommunen og
Jernbaneverket ble saken løst ved at de
to friske trærne beskjæres mot jernbane-
linjen. Det er viktig å verne de gamle
trærne i Lille Strandgateparken som i
tillegg til å være en viktig del av Skappels
gate 2s nærmiljø utgjør en helhet
sammen med trærne i Strandgateparken.
For et fremtidig Rolf Jacobsen-senter
har også disse trærne stor betydning.
Foreløpig må vi vente enda halvannet år
på et vedtak om hvor jernbanetraseen
skal legges gjennom Hamar, før vi
vet mer om hvordan planene for Rolf
Jacobsen-senteret kan realiseres.

Til den aktuelle tresaken velger jeg å
dele et dikt fra samlingen *Tenk på noe
annet* (1979). For øvrig kan det nevnes
at Rolf Jacobsen var svært stolt over å bli
æresmedlem i Hamar Natur og Ungdom.
Ungdommene aksjonerte da trærne
utenfor Skappels gate 2 sto i fare mot
slutten av 1980-tallet som følge av noen
gedigne vegplaner. Takket være et stort
engasjement blant Hamars befolkning
ble vegplanene stoppet, og dermed trær
– og også Skappels gate 2 – reddet.

GUNNAR BROX HAUGEN

NESTE GANG VIL JEG VÆRE ET TRE

Neste gang vil jeg være et tre,
stå i en trivelig park eller en lang allé.

Jeg vil ha tunge grener og en svær, dyp rot
så jeg kan drikke av jorden og få et langt livs mot.

Fugler skal bo hos meg. Jeg blir fuglenes hus.
Svaler får bygge rede. Jeg bærer vindenes sus.

Et ekorn får gjerne komme. Jeg kan stå og se
den brune halen som danser fra tre til tre.

Sommeren går. Jeg skifter farve og lød.
Om våren irrende grønn. Om høsten rød.

Når løvet faller står jeg der uten vern,
med naken stamme så de tror jeg er gjort av jern.

Så kommer det sne. Jeg blir hvit eller grå,
men alltid den samme. Der jeg står får jeg stå.

Og så kommer våren. Vinden gir meg sin penn.
Men jeg kan ikke skrive med grønne hender
så det får stå hen.

Kanskje jeg mumler litt. Et dikt, en sang.
Sølvperler når det regner. Stans opp og lytt en gang.

Og så er det høst igjen. Du vasser i løv.
Lukt av karbol og ether. Og av gammelt støv.

Til tiden er inne og det kommer en mann en dag,
med en motorsag.

Så når det er slutt
tar det bare et halvt minutt.

MITT ROLF JACOBSEN-DIKT

Utfordringen om å velge et dikt av Rolf Jacobsen, gikk denne gang til Sigrid Brox Haugen (f. 1926). Hun har vært lærer med nordisk og tekstilforming som spesialfag, og har undervist ved Ankerskogens husflidlinjer, Ajer ungdomsskole og Storhamar videregående skole. Hun har alltid vært interessert i litteratur og har i mange sammenhenger brukt Rolf Jacobsens lyrikk i undervisningen.

Flere diktvalg kan leses på venneforeningens nettsider: rolf-jacobsen.no

Sigrid Brox Haugen velger dikt

Mange av diktene jeg først tenker på, er allerede valgt/brukt. Frank Eriksen valgte i oktober 2003 «Bussene lengter hjem» fra *Sommeren i gresset* (1956). Jeg velger det nå i disse robottidene, og tenker: Hvordan ville Rolf Jacobsen som dikter brukt robotene?

Upoetiske ord fra teknikkens verden ble også poesi når han lot det døde tekniske bli omskapt til levende liv. Da kan bussene, trafikkens flodhester, som står på rad ved en holdeplass i en regntung ettermiddag, *lengte hjem* til svalt regn i skumringens Afrika.

I 1970-åra var Rolf Jacobsen gjest i en klasse på Ajer ungdomsskole. Både «Landskap med gravemaskiner» og diktet jeg velger nå, var blant det han leste da. Ungdommene kunne se verden på ulike plan, også med besjeling av busser og gravemaskiner. Mange av dem har uttrykt nå, 40–50 år senere, at dette husker de.

BUSSENE LENGTER HJEM

Bussene lengter hjem.
Her står de på rad ved holdeplassen og lengter hjem
til Lualalambo, N'Kangsamba og til Calabar
og til flamingoens skrik i skumringen.

For når det regner på gatene
regner det også ved Lualalambo, N'Kangsamba og ved Calabar,
ikke på paraplyer men på den
langbente stork og på flodhesthunnene
under peppertrær.

Når de kommer vraltende gjennom gatenes strøm,
nedsprøytet av gjørme
liker de sig godt, men det må være
et lunkent regn, svalt og slubrende
med vannbilder flømmende over rutene
av Lualalambo, N'Kangsamba og av Calabar
og flodhesthunner sovende under peppertrær.

«En dikter må ha brannså»

HAMAR: – Jeg tenker på leseren når jeg skriver, ellers blir dikt sykejournaler. Man vil gjerne bli forstått av så mange som mulig. Dikterne i vår tid blir lett raffinerte og intellektuelle. Det er mange som fusker i faget, som tror det å dikte er å klippe opp setninger og drysse dem over papiret. Diktet tror jeg på så lenge vi har språket. Men vi er inne i trett-hetens og bildets alder. Vi er for trett til å bruke hodet. Det er et faresignal.

Han taler gjerne ut, Rolf Jacobsen. I år er det femti år siden han debuterte med *Jord og jern*. Siden er det kommet 10 diktsamlinger. Allerede med debuten fikk han gjennombrudd som dikter. I dag er samlingen blitt en moderne klassiker. Lyrikeren er inne i sitt 76. år og bor fremdeles i Skappels gate 2 på Hamar, like ved jernbanen med utsikt mot Mjøsa.

– Det går 30 tog forbi her hver dag, sier han og ser ut av vinduet.

– Når maltoget passerer om natten, rister hele huset.

Dikterstuen er liten og lun. Langs veggene står bokhyller med gamle og nye bøker. Rolf Jacobsen henter fram en tynn bok med aluminiumsfarget omslag. I rød skrift står det «Jord», i svart «jern».

– Manuset ble levert i november 1932, men kom først ut høsten året etter. På den tiden var jeg garderobevakt i Studenterforbundets kantine. Boken ble delvis skrevet i garderoben. Samtidig studerte jeg historie, men gav det opp forholdsvis fort.

Jeg leverte manuset i postkassen utenfor Gyldendal, for jeg torde ikke gå inn. Dagen etter havnet jeg på Ullevål med dobbeltsidig

pleuritt. Etter åtte dager kom en gul konvolutt fra Harald Grieg. Jeg var i veldig spenning, og plutselig ble feberen borte.

En måned senere var jeg inne «på teppet» hos Grieg. Han satt langt borte og du følte deg liten. Jeg ble antatt med en gang. Jeg hadde tenkt å kalle boken *Begynnelsen*, en slags skapelseshistorie, urtiden og teknikkens urtid. Men Grieg likte ikke tittelen.

Ikke kampskrift

– Dengang ble du oppfattet som en hornblåser for jern, betong og fart?

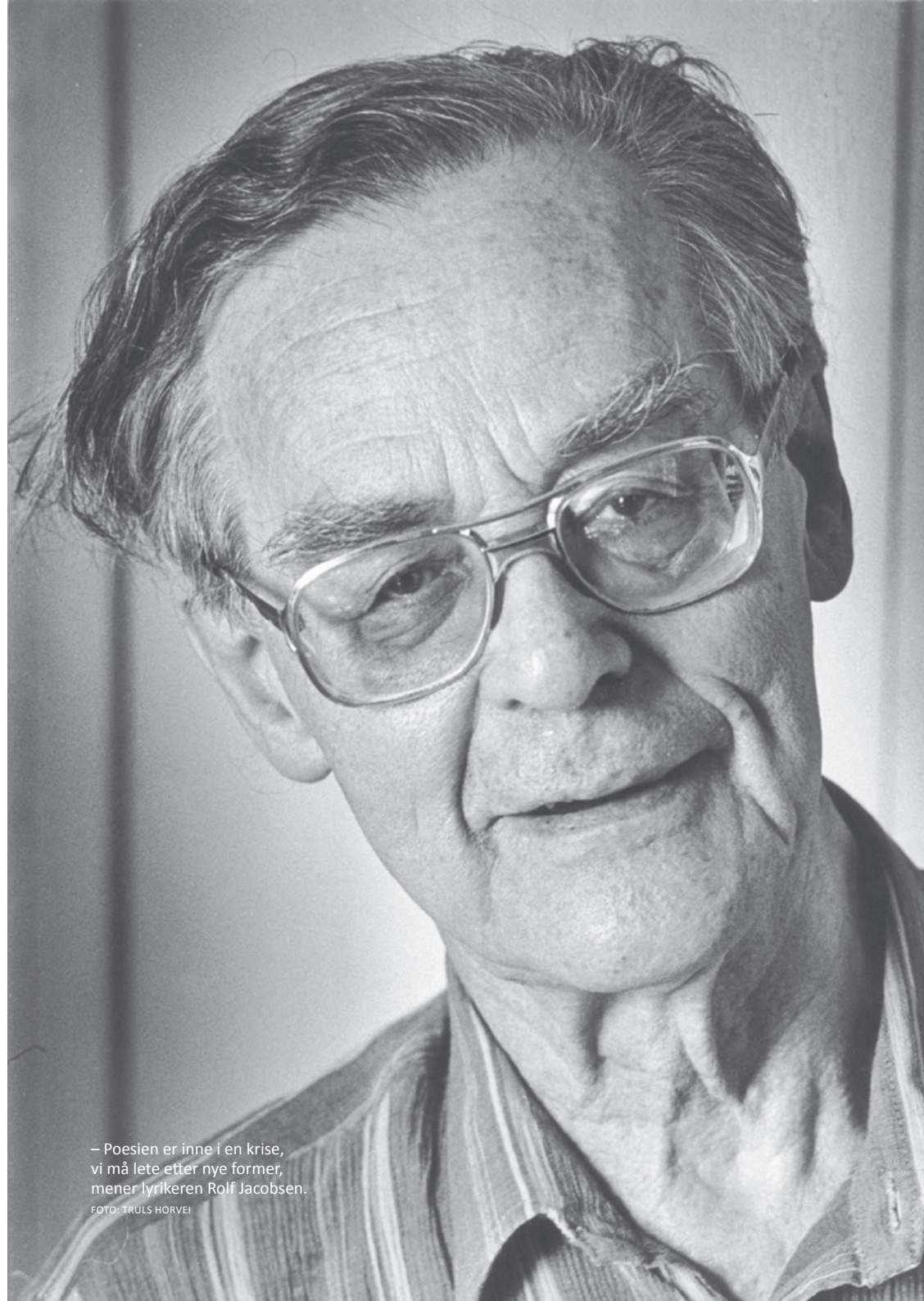
– Jeg var ikke tilhenger av teknikken. Anmelderne skrev bare om jern, ikke om jord. Kanskje de forbandt meg med den nå ukjente Halstein Sjølies *Opgjør* som kom ut året før? Åpningsdiktet begynner med linjene: «Vi er barn av stålet og betongen». *Jord og jern* var ikke ment som noe kampskrift, verken når det gjelder form eller innhold. Jeg ville vise at det gikk an å skrive om mennesker mellom to verdener, jord og jern. Den linjen har jeg fulgt siden.

Jeg ville ikke godtatt mange dikt i debutboken i dag. Kanskje to–tre er holdbare i hver avdeling, ikke noe mer, sier han beskjedent.

– Tiden er mye hardere nå. Skulle jeg skrevet den i dag ville jeg presentert teknikken på en annen måte. Jeg skrev om telefonledninger, gassledninger, jernbaner – om våre omgivelser.

– Hvilke strømninger var du påvirket av?

– Jeg hadde Karel Čapek, tsjekkeren som er kommet i skyggen av Kafka, i blodet da jeg skrev *Jord og jern*. I skuespillet *Maskin-mennesket* angriper han dette med overteknifisering. Jeg så stykket et par ganger på teateret. I slutten av 20-årene begynte en pessimisme som også jeg var påvirket av.

– Poesien er inne i en krise, vi må lete etter nye former, mener lyrikeren Rolf Jacobsen.

FOTO: TRULS HORVEI

FOTO: TRULS HORNEVI

Dikteren i sin skrivestue. Rolf Jacobsen er oversatt til 20 språk, på russisk er han kommet i et opplag på 50 000.

Jeg hadde lest Johannes V. Jensen og Carl Sandburg. Da gav meg mot til å skrive. Det var på gymnaset jeg begynte å skrive, hadde lest Voluspá og tenkte det kunne være vår tids språk. På den tiden drev jeg og tegnet og malte, men skjønte fort det ikke var min stil. Jeg er nokså visuell, tenker og skriver visuelt.

Taushet

– I 1935 kom *Vrimmel*, en videreutvikling av debutboken.

– Den er noe skarpere i tonen. Da hadde jeg lært mer og lest Artur Lundkvist og Harry Martinson.

– Så ble du taus i 16 år. Diktet du i denne tiden?

– Jeg skrev ingenting under krigen, måtte ha en pause. Det var en merkelig tid, en søkende og urolig periode. I *Fjerntog* eksperimenterte jeg mer. Det er den boken jeg er minst fornøyd med. Men det er visst den som er mest lest, der er flere dikt med rim. Med *Hemmelig liv*

(1954) fant jeg linjen igjen.

– I dine senere samlinger har du brukt mer rim og rytme. Hva er grunnen til det?

– Jeg har aldri gitt opp rimet. I alle bøkene mine har det alltid vært ett eller flere dikt med rim. Jeg skulle gjerne skrevet flere rim-dikt, hadde det ikke vært så vanskelig. Jeg begynte å eksperimentere mer med rim da de nye visegruppene dukket opp. Kanskje flere diktere burde skrive tekster for visesangerne? sier Rolf Jacobsen.

– Dikterne i vår tid blir lett raffinerte og spesialiserte. Publikum er blitt færre. Man har lyst å nå ut til flere. Jeg har forsøkt å forenkle meg litt. Ny-enkelheten til Jan Erik Vold har hatt en viss innflytelse på meg.

Krise i poesien

– Poesien i dag er inne i en krise. Vi er ferdig med den politiske perioden og leter etter nye linjer. Alt er inne i en krise nå – avisene, radioen, fjernsynet og teateret. Man kan

lett bli pessimist, men man vil jo ikke være dommedagsprofet. Det er vanskelig å være forfatter i en tid som denne. Du skal ikke gi folk falske forhåpninger – men heller ikke skremme vettet av dem.

– Synes du lyrikken er blitt overkjørt av massemediene?

– På en måte er den det. Fjernsynet kan ikke behandle dikt, og det er lettere å lese tegneserier enn romaner. Vi bruker ikke hodet lenger, vi er blitt for trette.

Jeg tror dikterne må se etter nye former. De unge bør eksperimentere mer. Jeg er blitt for gammel til det. Én løsning er å gå tilbake til rim og rytmer. Men jeg er imot at *alle* skal gjøre det. Vømmøl var inne på en riktig linje med sine visetekster.

Rolf Jacobsen synes det poetiske landskapet er interessant her hjemme. Han prøver å holde seg à jour med fem–seks norske lyrikere. Han leser også mye dansk poesi, mener de er inne i en fin utvikling, mens svenskene har dabbet av etter en storhetstid i 40–50-årene.

Nå arbeider han med en diktsamling. Det var meningen den skulle komme ut til høsten, i jubileumsåret. Men konen Petra ble syk og han må ta seg av henne. Rolf Jacobsen har opplegget til diktsamlingen klart, det er bare å skrive det ut. Når han får tid.

Dikt blir til

– Jeg går alltid med en notisbok, noterer når noe interesserer meg. Kan gjøre ferdig et bilde, legger den bort og tar den fram igjen. Diktene blir til stykkevis. Når jeg har 10–15 dikt, slår jeg dem ned på skrivemaskinen. Da er jeg på trygg grunn – da kommer resten av seg selv.

– Når jeg ligger i halvsøvn, blir ordene mer formbare. Da kan de komme, særlig når lampen er slukket. Da tenner jeg den igjen og begynner å skrive. Når en samling er ferdig, legger jeg den bort i flere måneder.

Jeg bruker lang tid på en bok. Har hatt perioder på tre år, de siste årene noe mer.

– Hvilke bøker er du mest fornøyd med?

– De siste, *Stillheten etterpå* –, *Pusteøvelse*. F-en i «etterpå» skaffet meg forresten Riksmålsprisen, sier han med lun humor. – Den siste boken *Tenk på noe annet* (79) er jeg ikke helt fornøyd med, den burde ligget en stund til. I en bok må jeg ha med litt meitemark og

stjerner, høyde og dybde, mennesker og ting. Variasjonen sitter i meg fra min pressetid. De siste årene var jeg nattredaktør og skrev titler. Det korte, konsise har mye med poesi å gjøre.

Fra den tiden stammer også en av samlingene, *Headlines*.

I dag er lyrikeren, som er blitt kalt vår første modernist, oversatt til 20 språk (!). Han har reist mye rundt på opplesningsturneer, og er blant de poeter som er blitt hørt og har nådd ut til folk. Rolf Jacobsen har også reist mye i utlandet. Lest opp dikt i Toronto, Austin i Texas, Minnesota. Som journalist har han fått kontakt med «grasrota». Han har pendlet hele sitt liv mellom by og land, men har slått rot i Hamar.

Brannså

– Hvordan ser du på din rolle i dag?

Det blir stille en stund før han svarer.

– Jeg vet ikke – har filosofert litt. Jeg tror kanskje jeg har spilt en viss rolle som dikter for dikterne, tror mange forfattere har lært av meg, sier han med en ekte beskjedenhet.

– Hvorfor blir man dikter?

– Det kan man spørre seg om ... Man vil gjerne etterlate seg noe her i verden. Alle mennesker har en eller annen spesiell evne. På et tidlig tidspunkt oppdager du at du kan skrive.

– En dikter bør ha fantasi – og kritisk sans. Har man den evnen, bør man bruke den.

En dikter er født med et dobbelt sett nervesystem. Derfor bukker så mange under, sier han alvorlig. – Man må ha brannså, de som overlever kan gå ut i verden. Men det er ikke så attraktivt å bli forfatter nå som dengang jeg debuterte. Jeg vokste opp i Bjørnsons slag-skygge.

I dag er det så mange muligheter. Hadde Ibsen vært født i dag, tror jeg ikke han ville blitt dikter.

Utenfor vinduet passerer et av de mange togene. Rolf Jacobsen blir fjern i blikket før han kommer tilbake til dikterstuen sin.

– Det er fint å skrive på toget. Du får en spesiell rytme i kroppen, sier lyrikeren ved jernbanelinjen.

(Intervjuet er tidligere trykt i Bergens Tidende 16. juli 1983.)

Å møte en dikter med brannså

En dag i juli i 1983 stiger en ung mann ned på perrongen på Hamar stasjon. Han går rett til Skappels gate 2 etter å ha spurt seg for: Vet du hvor huset til Rolf Jacobsen er? Eller han har kanskje spurt: Skappels gate 2 – hvor er det? Og fått svar: Å ja, der bor jo Rolf Jacobsen. Langsomt går han med fotoapparat i bagen, en skriveblokk og penner, og en fløyelsjakke under armen. Solen står høyt på himmelen. En perfekt dag. Den unge mannen er meg.

I 1983 fikk jeg sommerjobb i Bergens Tidende. Der hadde jeg frilanset et par år, levert forhåndsomtaler av Fjernsynsteateret. De handlet delvis om litteratur som jeg studerte på den tiden, eller mer eksakt allmenn litteraturvitenskap, om teater og skuespillere. Og jeg skrev mye om rock, new wave og nye band som dukket opp i Bergen. Musikk var min store lidenskap, utenom det å lese og prøve å bli forfatter. Med et mellomfag om Rolf Jacobsens *Hemmelig liv* fra samme vår som ballast, og nysgjerrighet på denne store lyrikeren, kom jeg til byen ved Mjøsa.

Med ærefrykt

Det må ha vært over 30 grader. Jeg husker Rolf Jacobsen tok imot meg i skjorte med oppbrettede ermer. På svart-hvitt-fotografiet jeg tok av ham etter samtalen vår, sitter han ved skrivemaskinen og ser ned på arket i maskinen. Arket var nok stukket ned fra før; jeg hadde aldri våget å si til den 75 år gamle dikteren at nå må du sette deg ved skrivemaskinen. Og kan du ikke putte et ark i så det ser ut som du skriver? Jeg gikk til intervjuet med Jacobsen med ærefrykt. På samme reportasjetur hadde jeg først intervjuet den

unge romanforfatteren Brynjar Aa, som hadde en slags punkeattityde. Deretter poeten Terje Johanssen som på den tiden var redaktør for Poesi Magasin. Johanssen hadde jeg blitt kjent med et par år tidligere da jeg hadde min første journalistjobb i avisen Hadeland fra 1979–81. Nå hadde jeg vendt vestover og trengte sårt en sommerjobb for å spe på inntektene.

Jeg husker Jacobsens kone, Petra, den vakre gamle damen. Hun serverte oss jordbær med fløte. Petra var ikke frisk, det kommer fram i intervjuet at han måtte ta seg av henne. Hun var likevel smilende og fotograferte oss sammen. Jacobsen satt i stolen sin og drakk øl og røykte South State under samtalen. Vi hadde et par hyggelige timer. Men to ting vågde jeg ikke å fortelle dikteren under besøket: at jeg selv skrev dikt og hadde forfatterambisjoner – og at jeg hadde skrevet mellomfagsoppgave om det han kalte sitt andre gjennombrudd, *Hemmelig liv*. Respekten var altfor stor. Jeg lagde meg denne turen østover fordi jeg beundret Jacobsen som den virkelig store norske dikteren, ved siden av Olav H. Hauge.

Om å skrive

Samtidig var det en passe anledning å intervju ham siden det var 50 år siden *Jord og jern* kom ut. Med en såpass oppegående og litterært interessert kulturredaksjon som BT hadde, var det fullt mulig å få aksept for min Oslo and Hamar-Tour. På 80-tallet kunne en journalist breie seg om noe så «perifert» som poesi. Intervjuet handler mest om det å skrive, poesiens stilling i dag. Om krisen i poesien, hvordan dikt blir til. Vi var innom den lange pausen hans mellom *Vrimmel* fra 1935 og *Fjerntog* som kom i 1951. Den gang

FOTO: PRIVAT

TRULS HORVEI er poet og journalist, bosatt på Stord i Sunnhordland. Han debuterte med diktsamlingen *Havfruehester* i 1988, og har senere utgitt både diktsamlinger og ungdomsromaner. I 2017 kom hans tiende bok, diktsamlingen *Fars stemme*. Horvei har også samarbeidet med musikere, noe som har resultert i seks cd-er. På den siste av dem, *Søvnløs* (2015), får Horveis dikt tonefølge av musikerne Roald Kaldestad, Jørgen Sandvik, Roy Ole Førland og Ivar Loe Bjørnstad. Det siste året har Horvei jobbet med vestlandske jazzmusikere i trioen Horvei, Hystad og Gjersviks Jazz & Poesi.

visste jeg ingenting om hans NS-medlemskap. Han forklarte at han måtte bli redaktør for Kongsvinger Arbeiderblad under krigen fordi avisen ikke skulle bli stanset, men det tok jeg ikke med. Det hadde jeg lest i andre intervjuer med ham og var kjent stoff. Alt han sier om krigen og det som skjedde etterpå, er: «Jeg skrev ingenting under krigen, måtte ha en pause. Det var en merkelig tid, en søkende og urolig periode.»

Få spor etter lesing

Jo, jeg ville lære meg noen triks og grep av den store lyrikeren. Og jeg ville at enda flere skulle bli oppmerksom på ham. «En dikter må ha brannså» er tittelen på intervjuet. Han sier: «Man må ha brannså, de som overlever kan gå ut i verden.» Nå i ettertid ser jeg at det er

en undertone der, noe usagt. Var det sånn at krigen og straffarbeidet etterpå gjorde ham til en bedre, sannere dikter, at han fikk erfaring i livet som kom godt med som forfatter?

Mulig det. Etter hvert som jeg har blitt poet selv, har jeg ofte sitert Jacobsens ord: «En dikter er født med et dobbelt sett nervesystem,» som han har sagt ved flere anledninger og også til intervjueren fra BT. For en ung forfatterspire og journalist, det samme yrket som Jacobsen hadde, var det fantastisk å få audiens hos ham og Petra i Skappels gate 2. Lenge syntes jeg intervjuet med ham var det journalistiske arbeidet jeg var mest fornøyd med. Siden kom det andre arbeidsoppgaver, intervjuer, notiser, reportasjer og all verdens små og store nyheter.

Da jeg debuterte som lyriker med *Havfruehester* i 1988, var det få eller ingen spor etter

lesingen av Rolf Jacobsen. Den gang var det surrealistiske billedkunstnere som gjaldt. Dalí, Magritte, Chagall. Jeg hadde med et dikt tilegnet den tyske ekspresjonisten Georg Trakl, men Jacobsen var mer med i ånden som en billedikter med overraskende og sylskarpe metaforer og bilder. Det har han alltid vært seinere. Jacobsens diktning er en litterær koffert som jeg åpner ofte og kikker i; linjer, strofer, hele dikt, diktsamlinger.

Ingen pilegrimsreise

Året etter sommerjobben i BT ble jeg ansatt i Haugesunds Avis der jeg fremdeles jobber, de siste 15 årene som kulturjournalist. Jacobsen kan ha vært 85 år. Vi skulle fylle julenummeret vårt, og jeg hadde lyst til å intervju Rolf Jacobsen igjen. Jeg tok en telefon til Hamar. Selv om dikteren var gammel og hørte dårlig, ville han gjerne møte meg. I fyr og flamme gikk jeg inn til redaktøren og foreslo et intervju med Jacobsen. Var ikke det ypperlig julenummerstoff for våre lesere?

– Jeg har snakket med Jacobsen. Han har sagt ja, sa jeg oppglødd.

Redaktøren så lenge på meg: – Har du tenkt deg på pilegrimsreise? Nei, det er ikke aktuelt.

Vanskelig å tilgi en overordnet som ikke vil bruke penger og plass på en dikter som det tross alt var en del snakk om, og som hadde hatt stor suksess med *Nattåpent*.

Ikke mange år etter døde Jacobsen, og jeg fikk aldri min pilegrimsreise til Hamar. To ganger har jeg vært poet og gjest på Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene og kommer gjerne tilbake.

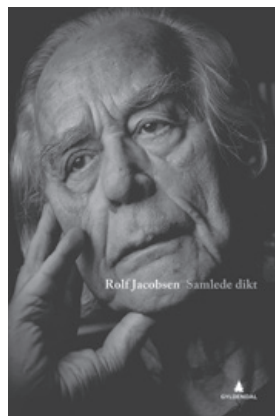
Brannså, i sjelen eller andre steder? Ja, noen små, her og der.

«Lyktestolpen» er en av mange fine dikt fra *Hemmelig liv*. Et tilsynelatende lett dikt, men med en dobbelthet som jeg alltid har likt hos Rolf Jacobsen:

Så isnende alene i natten min lyktestolpe.
De små brosten hviler hodene tett omkring den
der den holder sin lysparaply opp over dem
så ikke det vonde mørket skal komme nær.

Vi er alle langt hjemmefra, sier den.
Det er ikke håp mere.

SALG AV BØKER OG PLAKAT

Rolf Jacobsen: *Samlede dikt*
Gyldendal 1999, 3. opplag 2012
(red. Hanne Lillebo)

Rolf Jacobsens tolv diktsamlinger er her samlet i én bok, komplettert i forhold til boken han selv ga ut, *Alle mine dikt* (1990). *Samlede dikt* inneholder også en avdeling dikt som Jacobsen publiserte i aviser, tidsskrift og antologier – fra før debuten og til hans siste leveår. Boken inneholder dessuten kommentarer og diktvarianter samt tittel- og førstelinjeregister.

Ordinær pris kr 350,-
Medlemspris kr 250,-

Plakat illustrert av Anne-Lise Knoff

Høsten 1994 ble konserten *Rolf Jacobsen i ord og toner* holdt i Vang kirke med Lise Fjeldstad, Sinikka Langeland, Tom W. Rustad og Sven Nyhus med Hedmark Spellmanslag. Arrangører var Hans Kolstad, Hanne Lystad, Geir Løvold og Jørgen Østvang.

Anne-Lise Knoff laget et bilde spesielt for plakaten til denne konserten, inspirert av «den himmelske harpe», et motiv Jacobsen har benyttet i flere dikt, bl.a. «Regn» fra debutsamlingen *Jord og jern*. Plakaten kan ses i farger i venneforeningens nettbutikk: rolf-jacobsen.no/nettbutikk.html

Plakaten måler 34 x 60 cm og selges uten ramme.

Ordinær pris kr 100,-
Medlemspris kr 50,-

Rolf Jacobsen: *En liten kvast med tusenfynd og fire rare løk. Ukjente dikt og tekster 1925–1993*
Gyldendal 1996 (red. Hanne Lillebo)

Inneholder dikt, gjendiktninger, komposisjoner, sang- og slagertekster, artikler, noveller og andre prosatekster.

Hanne Lillebo (red.): *Stier med lavmælt lys. Om Rolf Jacobsens diktning*
Gyldendal 2007

Essays og artikler av Steinar Opstad, Torben Brostrøm, Marit Grøtta, Nils-Øivind Haagensen, Hanne Lillebo, Christer Eriksson, Kirsten Marian Krog, Knut Ødegård, Roger Greenwald, Henning Howlid Wærp, Staffan Söderblom, Jan Erik Vold, Erling Aadland og Eldrid Lundén.

Ordinær pris kr 150,- pr. bok
Medlemspris kr 100,- pr. bok

Ved forsendelse kommer porto i tillegg. Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no
Inntektene går i sin helhet til venneforeningen.

Kan en stor dikter skrive en dårlig diktlinje?

Vel, vi har Bjørnson, som skrev: «Og fjellene selv roper langt hurra.» Og Gunvor Hofmo, som åpnet et Afrika-dikt med: «Zambia, du med tigre / mellom flodene», hvorpå en kritiker påpekte: Det fins ikke tigre i Afrika.

Hva med Rolf Jacobsen? I diktet «Gummi» fra 1935 nevner han et bildekk som setter avtrykk i landeveissanden, med bokstav K for «Kelly». Etter krigen, når dekkfirma Kelly ikke lenger fins, retter han teksten til: bokstav G for «Goodyear». I Robert Blys engelske versjon fra 1977: bokstav F for «Firestone». Blir diktet mer tilgjengelig av den grunn?

Diktet «Tømmer» fra 1954 er et av Jacobsens mest kjente og populære. Her fins én linje som skurrer, i mine og enkelte andres ører.

Jeg trodde lenge det var en trykkfeil i strofe 3, linje 3 – at det skulle være: «som en søile efter solstrålene», slik det stod i pocketutgaven av *Samlede dikt* 1973. Men denne diktendringen er senere opphevet. Det *skal* stå «søle». Jacobsen leser det, på LP-platen *Til Jorden*, med Egil Kapstad 1978, men med et tillegg: «som en slags søle ...»

Søyle var lett å tenke, om man så på tømmeret vertikalt. Men *søle* kan ikke ligge vertikalt. Søle er noe som ligger på bakken, horisontalt. Da må det være *velteplasser* for tømmer diktet spiller på – eller *barkeplasser*, som han leser på platen – et åpent felt der stokkene er stablet i lunner. Og helst ligger tørt. Søle er vått. Diktets perspektiv er globalt («rundt om i verden»), fra Norrbotten i Sverige til British Columbia, Canada.

FOTO: GUNNAR BROX HAUGEN

Ordet *søle* er et uheldig valg. I diktets sammenheng må det forstås abstrakt: restprodukt, etterlatenskap, synlig bevis. Å lese «som en slags søle» kunne tyde på at også dikteren aner uråd. I en kommentar tid- og stedfester Jacobsen diktet: «Ved en tømmerelv Solør 1953». Kan det være de glinsende tømmerstokkene i vann han ser, som en «søle»? Eller er det barken fra velteplassen?

Vel, dette er en fundering fra 2018. Dikt er til å skjerpe seg på.

TØMMER

Det er godt det finnes tømmer enda i verden
og velteplasser nok
enda.

For det er en stor fred i tømmeret
og et stort lys i det
som kan skinne langt inn i kveldene
om sommeren.

Det er god trøst i bråterøk
og i god kvae som trenger ut i store perler
dypt inni skogene.
Lukten av tømmer minner om søt valmue og korn.

Det er godt det lyser av tømmer nok på moene enda
ved Ångermanelven og Deep Creek, Columbia,
som en søle efter solstrålene
rundt om i verden,
en sovende styrke på jorden, en hemmelig kraft
som skal vare i slektsledd, nesten som jern.

Det har brødets farve og kvinnekroppens
og den skinnende viljen i sig som kanskje kommer av
stor kjærlighet.

For tømmeret er en del av den store våren i verden.
Det kommer fra kilder som ødeleggeren enda ikke
har nådd.

— — —

Det er de store elvene som tar sig av det.
Er det en elskov mellom treets kraft og vannets?
De fører det sakte rundt store nes i en stille rytme
som minner om dans.

— — —

Det er disse ting stjernehimmelen er satt over:
De dødes ensomhet, ungdommens mot og tømmer
som føres langsomt avsted på store elver.

(Tidligere trykt i *Dag og Tid* 29. juni 2018 i en litt annen versjon.
Deler av teksten inngår i Jan Erik Volds nye essaysamling som utgis våren 2019.)

Fra RJ7 til BB7 og *Olav H. og eg*

Arbeidet med Rolf Jacobsens dikt har spredd seg til nye steder og med nye poeter i bagasjen. Det populære skriveverkstedet for sjuendetrinnet har nå fått avleggere i Hardanger og på Nordvestlandet.

Produksjonen RJ7 – Rolf Jacobsen for sjuendetrinnet – så dagens lys i 2014. RJ7 er et poesiverksted utformet av Arne Hugo Stølan og undertegnede i samarbeid med Turnéorganisasjonen i Hedmark og Rolf Jacobsens Venner. Hensikten med skriveverkstedet er å senke terskelen for å lese poesi ved å la elevene nærme seg dikt gjennom egne tekster. Kursholderne er på turné i barneskoler i Hedmark ukene før Nordisk poesifestival – Rolf Jacobsen-dagene. Elevenes dikt gjøres synlig i form av en utstilling eller et arrangement under selve festivalen. I 2019 er det Stange kommune som står for tur.

Tilnærmingen og metodene vi bruker i RJ7, har fungert såpass godt at det lenge har vært fristende å tilpasse dette poesiverkstedet nye sentrale norske poeter og bringe det videre til nye steder i Norge. Vi er dessuten blitt oppfordret av Turnéorganisasjonen og Rolf Jacobsens Venner til å videreutvikle det fine poesiverkstedet vi har hatt i Hedmark de siste årene. Og i 2018 har altså RJ7 fått to avleggere! Sammen med forfatteren Joakim Kjørsvik har jeg i løpet av dette året utviklet to produksjoner i forlengelsen av RJ7. Den første er et samarbeid med Olav H. Hauge-senteret i Ulvik og Ulvik poesifestival. Produksjonen har fått tittelen *Olav H. og eg*.

Materialet til RJ7 består av to enkeltstående hefter: et elevhefte med fem dikt av Rolf Jacobsen samt et metodehefte med oppvarmingsøvelser og to skriveoppgaver knyttet til hvert av de fem diktene. I arbeidet med *Olav H. og eg* har vi laget ett hefte som inkluderer både veiledning og dikt. Der vi med Rolf Jacobsen jobber med dikt som «Isbre», «Fortauene» og «Noen», har vi hos Hauge funnet fram dikt som «Din veg», «Piggsvinet» og «Du var vinden».

Det betyr også at vi har funnet helt andre vinklinger på oppgavene, men prinsippet for kurset er det samme. Felles for de to produksjonene er følgende: Begge kursene tar for seg sentrale poetiske virkemidler. Begge kursene åpner med liknende oppvarmingsoppgaver, og vi jobber med identiske faser i selve framdriften av kurset: 1. Idé. 2. Skisse. 3. Redigering. 4. Presentasjon. I forkant av Ulvik poesifestival reiste Joakim Kjørsvik og jeg rundt på skoler i Ulvik og omegn og holdt skrivekurs. Tekstene som ble til på disse kursene, ble utstilt under Ulvik poesifestival høsten 2018.

Den andre avleggeren, BB7, er et samarbeid med Bjørnsonfestivalen og Den kulturelle skolesekken (DKS) i Møre og Romsdal. Dette kurset fortøner seg noe annerledes. Hos Bjørnson er det først og fremst rim og rytme, samt historisk kontekst, som er navet i skrivekurset, med dikt og sanger som «Træet», «Jeg velger meg April» og «Ja vi elsker».

I Molde fikk vi sjansen til å bruke elevene som poeter i selve festivalen. Tre av elevene ved Nordbyen skole leste sine dikt på scenen

FOTO: OLAV H. HAUGE-SENTERET

under åpningen av Bjørnsonfestivalen høsten 2018. De ble introdusert av konferansier Mona B. Riise foran over 400 publikummere. Dagen etter ble to elever med på radiosending i programmet *Ordet fanger*, der jeg var en av programlederne. Dette ble suksess. Det viser at slike kurs ikke bare er med på å formidle sentrale poeter i områdene der de kommer fra, til nye, unge lesere. Kursopplegget får også disse nye, unge leserne til å skape poesi, formidle poesi, lese poesi for et publikum.

RJ7 er fortsatt en aktiv produksjon som

bringer Rolf Jacobsens dikt ut til skoleelever i Hedmark. Men nå har produksjonen også inspirert til to nye poesiverksteder. Arbeidet med RJ7 viser hvordan en produksjon kan få merverdi, at denne metoden kan brukes på nye poesiformidlingsprosjekter. Tilbakemeldingene fra festivalene og skolene der vi har turnert med kursene inspirert av RJ7, tyder på at denne typen poesiformidling blir verdsatt. For å si det litt poetisk: RJ7 er selve stammen til poesitreet som nå er i ferd med å forgreine seg ut over det ganske land!

FOTO: TOVE SVERTSEN

ENDRE RUSET (f. 1981 i Molde) er bosatt i Oslo. Han debuterte i 2001 med den bråmodne og kritikerroste diktsamlingen *Ribbeinas vingespenn*, og har siden jobbet med litteratur i ulike former. I 2014 gjorde han et etterlenget comeback til poesien med diktsamlingen *Elsket og savnet*, tre år senere utga han diktsamlingen *Noriaki*. Ruset har også gjendiktet Inger Christensens *Det* (2016). I 2015 mottok han Bokhandlerforeningens forfatterstipend.

En sørstatsforfatter fra Hedmark

Da forlaget skulle skrive baksidetekst til min første novellesamling, *Feber* fra 2002, så utbasunerte de at dette var tretten fortellinger fra de norske sørstatene. Akkurat det hadde nok sitt utspring i at jeg alltid har kokettert med at Sverige er mitt Mexico. Det er der jeg ofte lar folk jeg skriver om, forsvinne (og der jeg noen ganger har hatt lyst til å bli borte helt privat også) når det blir altfor mange mandager i livet.

Og altså, jeg er forfatter og musiker, ikke litteraturviter, og ikke nødvendigvis så flink til å trekke de store linjene i hverken eget eller andres forfatterskap, men jeg liker tanken på at hedmarkslitteraturen er en slags sørstatslitteratur. Jeg synes at jeg kan kjenne igjen noe av det samme utenforskapet hos mange av mine helter og avdøde kolleger fra hjemfylket som hos ditto forfattere og forbilder fra sør for Mason–Dixon-linja. Et annet fellestrekk er at det ofte dreier seg mye om klasse i bøkene, og at mange hedmarksforfattere føler en trassig stolthet over hvor de er fra. Mens man hos flere sørstatsforfattere, i hvert fall de klassiske, opplever en slags medfødt underlegenhet over å ikke komme fra nordstatene, finner vi ofte det samme hos hedmarksforfatteren når det gjelder det ikke å komme fra byen, og byen for oss er som oftest Oslo.

I det vi kan kalle et slektskrønike-dikt («Et halvt liv igjen å leve» fra min eneste diktsamling), oppsummerte jeg dette på egne vegne som å være pinsevennsmart og arbeiderklassestolt, og jeg tror mitt eget forsøk på å forstå meg sjøl også muligens kan ha en viss anvendelighet på andre skriveføre fra dette fylket. Diktet starter slik:

Vi kom gjennom skogen
lenge før vi hadde lært språket
og skikkene i landet.
Stamfaren min fra Savolax skjøt en bjørn
drevet fram av et norsk jaktlag rett innafor
svenskegrensa,
og fortalte at det beste kjøttet på hele dyret
satt i bogen.

Egentlig har det bare fortsatt slik,
at steder vi har bodd på
blir husket ut fra ting vi har gjort.
At en blanding av finsk mismot,
svensk løssluppenhet og norsk
arbeidsomhet
har gjort oss til folka vi er.
Rotløse, rotfaste
noen som kan alle veiene inn i landet,
men ingen ut.

Og jeg tror at både i meg, og hos de forfatterne jeg setter høyest fra hjemfylket mitt, ja, folk som Rolf Jacobsen, Hans Børli, Alf Prøysen og Vidar Sandbeck, så ligger det en stor lengsel ut blandet med en følelse av å være fremmed der man kommer fra, ja, rett og slett at man ikke passer inn. Og jeg vet ikke om nærheten til Sverige generelt er med på å underbygge en slik lengsel, men det har helt klart påvirket meg personlig. Jeg tror grensa skaper en spesiell rastløshet i oss som bor tett på. Oppbrudd, flukt, eller et nytt liv med helt andre valører er bare noen minutter unna, og da er det lett å se på veien som vår frelser, som Sverige som et sted fullt av morgendager. Andre har byen eller havet å dikte om. Jeg er glad jeg har grensa, glad jeg kan fabulere om hva som skjer med oss når vi krysser den.

Annie Proulx sa en gang at hvis du oppholder deg lenge nok på et sted, så vil etter hvert historiene begynne å stige opp og ut av landskapet. Og det slår meg at Annie Proulx deler noen klassiske trekk med hedmarksforfatteren. Nemlig dette med å være opptatt av landskap og menneskets plass i det.

Sjøl har jeg bodd hele mitt 54 år lange liv i Hedmark, og dette er en form for stedbundenhet jeg deler spesielt med både Børli og Sandbeck, og for så vidt også Jacobsen og Prøysen. Så kanskje *det* er en av de største fellesnevnerne, at vi ofte er dårlige til å komme oss bort fra Hedmark rent fysisk, men ganske flinke til å drømme om det. Jeg avslutter med å sitere fra diktet Erik Bye skrev til Hans Børli ved hans bortgang:

Ja, du søkte, ville være på reise, sa du.
Å, jeg har reist mye, venn.
Sett fjerne steder, byer, tårn og torg
og mennesker
for mange – tror jeg nok – har tiden lært meg.
Men tro meg:
Du reiste lenger
enn de fleste
av oss som har samlet hoper
av gulnede flybillett-kuponger
og koffertfolk
med rene flekktufus av spraglete

turistetiketter.

Ja, du reiste lenger,
favnet mer, sanset mer, ved bare å gå over
tunet på plassen der hjemme
der mor di engang ga deg livet!

(Innlegg holdt på Litteraturscenas arrangement om hedmarkskanon 29. august 2018.)

FOTO: ROLF M. AAGAARD

LEVI HENRIKSEN (f. 1964) debuterte i 2002 med novellesamlingen *Feber*, og fulgte opp året etter med en ny samling fortellinger, *Ned, Ned, Ned*. For romanen *Snø vil falle over snø som har falt* (2004) mottok han Bokhandlerprisen. I 2018 ble han tildelt Vidar Sandbeck-prisen for sitt forfatterskap. Nyeste utgivelse er novellesamlingen *Jern & metall* (2018). Han er også sanger og låtskriver, og har siden 2005 utgitt seks album. Den siste plata med Levi Henriksen & Babylon Badlands kom i 2017 med tittelen *Verden av i går*.

NOTISER

Gave fra familien Østby

Rolf Jacobsens Venner har mottatt en gave fra familien Østby på Hamar. Erik Østby, som døde tidligere i år, var en periode styremedlem i foreningen og sørget for at klipparkivet i Skappels gate 2 ble ordnet. Som ansatt i kommunens kulturavdeling, var han sekretær for utvalget som høsten 1994 fikk i oppdrag å utrede muligheten for å etablere «Rolf Jacobsens minnesamling» i Skappels gate 2.

Gaven fra Østbys familie består av Ørnulf Ranheimsæters grafiske arbeid, *Pavane*, samt bøker, cd, lydbok og en konsertplakat. Disse objektene vil inngå i venneforeningens samlinger. Ranheimsæters *Pavane* er avbildet og omtalt bak i bladet.

Om medlemskap

Medlemskap i Rolf Jacobsens Venner koster kr 250 per år. Skoleelever og studenter betaler halv pris. Som medlem får du tilsendt medlemsbladet *Signaler* 2 ganger i året, og du kan bl.a. kjøpe billetter til Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til redusert pris. Se nettsidene våre for mer informasjon om foreningen og medlemsfordeler.

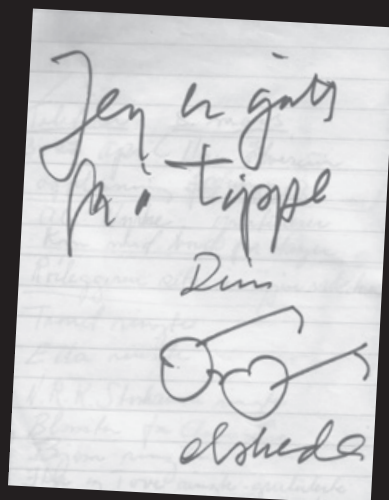
Send e-post til post@rolf-jacobsen.no eller betal til bankkonto nr. 1800 15 43497. Husk å oppgi navn og adresse.

Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og forelesninger for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Kontakt oss på post@rolf-jacobsen.no

Vil du støtte Rolf Jacobsens Venner med din Grasrotandel?

Fra Rolf til Petra.
Lapp funnet i notisblokk
i Skappels gate 2.

Grasrotandelen er en ordning fra Norsk Tipping, hvor du som registrert spiller kan velge ett lag eller én forening som du ønsker å støtte – din grasrotmottaker.

Vi oppfordrer deg til å støtte Rolf Jacobsens Venner!

FESTIVALNYTT

Festivalstyre og programråd

Siden årsmøtet i juni har festivalens styre bestått av Anne Lillevold Jacobsen (styreleder), Cecilie Werner Erichsen, Tor Inge Martinsen, Susan Nacey og Arne Hugo Stølan. Hanne Lillebo fortsetter som festivalens daglige leder.

I stedet for en programansvarlig er det nå oppnevnt et programråd for festivalen: Kristin Berget, forfatter (permisjon ut 2018), Lina Undrum Mariussen, forfatter, barne- og ungdomsansvarlig ved Litteraturhuset i Oslo og tidligere kunstnerisk rådgiver for Norsk Litteraturfestival, og Hans Kristian Rustad, professor i nordisk litteratur ved Universitetet i Oslo. Ole Karlsen, professor ved Høgskolen i Innlandet, har hovedansvaret for seminaret.

Kort om festivalprogrammet

Programmet rammes inn av en poesipub med litteraturquiz onsdag kveld, en opptakt til festivalen, og en konsert i Hamar Teater med Levi Henriksen & Babylon Badlands søndag kveld. I løpet av festivaldagene blir det opplesninger, samtaler, konserter, seminar, skriveverksted og forestillinger for barn og unge, for å nevne noe av alt som skal foregå. Det blir også et arrangement i Skappels gate 2 på dagtid søndag 10. mars.

Følg med på festivalens nettsider: nordiskpoesifestival.no

FOTO: TINE POPE

Hanne Bramness – festivalpoet 2019

Hanne Bramness blir festivalpoet under Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene 7.–10. mars 2019. Bramness' forfatterskap blir også tema for et todagers seminar som festivalen arrangerer i samarbeid med Høgskolen i Innlandet.

Hanne Bramness (f. 1959) har med sitt forfatterskap markert seg som en av våre fremste lyrikere. I 1983 debuterte hun med *Korrespondanse*, og siden har hun gitt ut en rekke diktsamlinger, blant annet *Regnet i Buenos Aires* (2002), *Salt på øyet* (2006), *Uten film i kameraet* (2010), *Vekta av lyset* (2013), *Den ukjente* (2015) og *Fra håpets historie* (2017). Høsten 2018 foreligger en samling prosadikt, *Håp bygger huset*. Hun har dessuten skrevet flere diktsamlinger for barn og ungdom, og en ungdomsroman. Flere av diktsamlingene er utgitt på engelsk, og nylig forelå samlede dikt på fransk. Bramness står også bak en rekke gjendiktninger, blant annet antologien *Stemmer i andre hus* (2011). I ti år var hun redaktør for *Stemmens kontinent*, en serie gjendiktninger av kvinnelige lyrikere fra det 20. århundre. I 2007 startet hun Nordsjøforlaget som utgir gjendiktninger av samtidspoesi fra landene rundt Nordsjøen. Hanne Bramness' virke er kjennetegnet ved kvalitet enten det gjelder egne dikt, gjendiktning eller de gjendiktningene hun er redaktør for.

Forfatterskapet er belønnet med flere priser: Den norske Lyrikklubbens pris, Doblougprisen, Språklig samlings litteraturpris og Diktartavla. Bramness er også tildelt formidlingsprisen Wergelands Åre.

Pavane

PAVANE

Pavanen, denne sære påfugldansen
som infantinnen Isabella danset
med don Juan Fernandez av Castilien
den siste natt før døden gjestet slottet
– likblek og merket alt av kalde fingrer
men kledd i påfuglprakt og med de stive
bizarre skritt som om de alt var døde
– den samme dans som Spanias dronning
danset
med hjertet tungt av frykt og halvt forstenet
av tung brokade, pomp og etikette
lik hård emalje om det ville hjertet,
– er det den samme dans som havet danser
med skyene derute, denne stumme
forstemte lek med skyers påfuglhaler
og havets brutte skritt i tung brokade
mot øde himmelhvelv – slik danser havet
til dump musikk en ødslig dans med skyer.

Rolf Jacobsen

Et eiendommelig – og kanskje lett forvirrende
trekk ved Rolf Jacobsens lyrikk er dette at
hans vers aldri fortetter seg i strofer der en
filosofisk eller moralsk mening eller tendens
kommer til uttrykk. Det er *hele* diktet som
teller; det utbrer seg for leseren som en billed-
verden som aldri lar seg løse som en rebus.
Når lesningen er tilende, hviler diktet fortsatt
i seg selv, og derfor blir man ikke ferdig med
det. Man kan ta versene frem påny og påny
som ting å smake og betrakte, slik man om og
om igjen kan ta inn i seg et billedverk. Med en
stadig fornyet innfallsrikdom og treffsikkerhet
maner hans språk frem opplevd og gjennom-
levd virkelighet i farge, smak, duft og struktur.
Fordi Jacobsens lyrikk eier denne makt over
vår egen synsevne, vår egen forestillingskraft,
kan det synes overflødig å «illustrere» den, led-
sage den med bilder. Men nettopp den samme
egenskap gjør hans dikt til fristende utgangs-

punkt for en billedkunstners fri fabulering.

Diktet «Pavane» har som motiv den gamle,
høytidsfulle dans man kjenner allerede på
1500-tallet, og som særlig ble dyrket ved
fyrstehoffene. En moderne utgave kjenner vi i
Ravels «Pavane for en død spansk prinsesse».
Man er visstnok uenig om hvorvidt navnet er
avledet av bynavnet Padua, eller av ordet Paon
(påfugl) – altså en dans som minner om en
påfugls stoltserende bevegelser. – Det er i det
minste denne tyding som ligger til grunn for
diktets skildring av en skjebnebundet døds-
dans av en påfugllignende prakt.

Det er som en eiendommelig dobbelttydig
billedvev diktet utfordrer og interesserer meg.
Bilde legger seg halvgjennomsiktig over bilde:
en stiv «Dance Macabre» (dødsdans) i en ball-
sal som i neste nu er hav og skyer.

Jeg har da valgt å stenge danserne inne i et
«gammeldags» perspektivrom med gulvets
fluktlinjer rettet mot forsvinningspunkter i en
høytliggende horisont. Det er et rom som nok
kan bety endeløse avstander, men som fanger
aktørene i sin celle.

Over ballgulvets konstruksjonsnett, ripet med
«matematisk» presisjon ved hjelp av gravør-
verktøy i en treplate, har jeg fra linoleums-
plater trykt en del fargeskitt, som gjerne skulle
gi en fornemmelse av brokadetung prosesjon
henover et gulv som i samme nu er fliselagt
marmor og skimrende og flyktig havflate.

(Teksten har tidligere vært trykt i

5 grafikere velger emne fra norsk litteratur.

Småskriftet ble utgitt av Landslaget Kunst
i Skolen i forbindelse med utgivelsen av en
grafikkmappe i 1975 med samme tittel.
De fem grafikerne er foruten Ranheimsæter
Else Hagen, Chrix Dahl, Finn Christensen
og Håkon Stenstadvold.)

Ørnulf Ranheimsæters Pavane er en kombinasjon av tre- og linoleumsnitt. Foto: Hans Prox

ØRNULF RANHEIMSÆTER (1919–2007), grafiker og bokkunstner, utdannet ved Statens Kunst-
akademi. Illustrerte blant annet Wergelands *Lyriske digte* (1945), Anne-Cath. Vestlys *Barnas store
sangbok* (1962), Knut Fægri *Krydder* (1966) og *De fire evangelier* (1970). I årene 1954–63 laget han
dekorasjoner i gravert glass til Bergensfjord, Grand Hotel, Oslo, Rikstrygdeverket og Bergens Privat-
bank. Ranheimsæter hadde stor kunstnerisk spennvidde. Han skrev en rekke essays og artikler om
estetiske, filosofiske og religiøse emner, blant annet essaysamlingen *Om tro og vantro* (1954). I 1964
ble han overlærer i bokkunst ved Statens håndverks- og kunstindustriskole, 1976–84 var han over-
lærer i frihåndstegning, og i 1984 fikk han landets første professorat i tegning. (Kilde: snl.no)

Sett av dagene!

**NORDISK
POESI·
FESTIVAL**

**ROLF
JACOBSEN·
DAGENE**

Hamar | 7.-10. mars 2019

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

rolf-jacobsen.no